

4. Bibliographie der Schriften

**August Herr[!]mann Franckens,
Weyl.S.Theol.Prof.Past.Vlric.et Schol. COLLEGIVM
PASTORALE über D. IO. LVDOV. HARTMANNI PASTORALE
EVANGELICVM. Anderer ...**

Francke, August Hermann

Halle, 1743

APHORISMVS V.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Cap. I, 5.

*Cuius rei gratia reliqui te in Creta,
ut, quae reliqua sunt, corrigas, et consti-
tuas oppidatim presbyteros, sicut ego ti-
bi iniunxi.*

APHORISMVS V.

Fidelis serui Dei est, et praestare,
quantum beneficio diuinae indulgen-
tiae praestari potest; et agnoscere ta-
men, quantum desit, quod opera sua
nondum correctum sit, quodque aliis
corrigen- dum relinqui debeat a);
συγγυς, siue adiutores haud grauate
adsciscere b); non inuidere successo-
ri, ut fundamento iacto optima quae-
que superstruat c); non relinquere
temere coeptum opus, sed, ut perfi-
ciatur, et omnia, quae desunt, cor-
rigantur, eniti, adsumtis, si fieri potest,
fidelibus curarum sociis d); constitu-
tum ab Apostolis exemplum adcura-
tissime sequi e); ut fert voluntas Dei,
aut vno in loco permanere, aut, ia-
cto fundamento, locum mutare, ita
tamen, ut sollicitè caueatur, ne, quod
Fr. Obs. Past. P. II. Nr. par-

partum est semel, incuria sua perdat-
tur f).

a) Idem deprehendimus in Paulo, qui, licet apud Cretenses genuini serui et Apostoli Iesu Christi partes impleuisset; non tamen ignominiae sibi esse censuit, fateri, quam plurima superesse; (λείποντα,) quae ipse corrigere opera sua non potuerit. Ex quo conficitur, cuilibet, qui aliquando munus pastorale suscipit, id curae esse debere, ut, quantum praestare potest, opitulante gratia diuina praestet. Equidem multi sunt ecclesiarum ministri, vel potius mercenarii, quibus pro supina sua inertia adeo non curae cordique est muneris sui sacri legitima procuratio, singularisque animarum tractatio, ut potius statuunt, successoribus etiam corrigendum quiddam esse relinquendum. Quae peruersissima persuasio quam maxime reprehendenda est. Quodsi enim vitae bene actae recordatio optimum solatium est: quantos conscientiae malae cruciatus illos aliquando sensuros esse putamus, qui, monitore illo domestico et interno audacter repudiato, ipsum Dominum aliquando seuerissimum iudicem experientur? Praestanda ergo sunt, quae, diuini numinis gratia atque fauore adiuti, praestare possumus. Quid? quod etiam vitia adhuc reliqua

liqua agnoscenda sunt. Fac enim, verbi diuini ministrum ad muneris sui procuracionem omnes cogitationes suas omniaque studia conferre: in dies tamen magis fentiet, gregem, fidei suae commissum, multis variisque morbis ita laborare, vt prorsus nunquam non habeat, quodeum moneat, hortetur, incitet, doceat, voto, voce, vita, publice et priuatim.

b) Paulus sane sibi Titum apud Cretenfes suffecerat, quo, quae vitiosa adhuc essent, ipse corrigeret: quibus verbis ipsum officii sui etiam atque etiam moneri voluit. Idem momentum matura cogitatione perpendendum est. Fieri enim potest, vt aliquis verbi diuini minister in tanta se muneris amplitudine constitutum videat, vt nulla ratione solus partes suas peragere possit. Is sibi certe turpissimam arrogantiae auaritiaeque notam inureret, nisi passurus esset, adiungi sibi collegam, cum quo dispertitum habere debeat officium.

c) Apud Cretenfes Paulus a primo instituerat opus, fundamento quasi posito, nonnullisque ad credendum adductis. Iam ergo de prouincia decedens Titum sibi successorem constituit, eo consilio, vt fundamento a se iacto meliora superstrueret, vitiaque residua emendaret. In eo autem Paulus exemplar se proponit cunctis

¶ 2

fide-

fidelibus Dei seruis, ne forte inuidia concitentur, si, a successoribus meliora iacto ab ipsis fundamento superstrui, animaduertant: Fruantur potius gratia diuina, qua ipsis contigit, fundamenta ponere, et opus Domini instituere. Inuidia enim est certissimum signum infidelis ministri ac mercenarii, non Iesu Christo, sed suae utilitati et dignitati seruientis.

d) Etiam hoc exemplo suo comprobabat Paulus. Licet enim nulli labori perpercisset, et omnia tentasset, quae ad seruandas animas Cretensium spectare videbantur; coeptum tamen opus propter muneris Apostolici rationem, quae alio eum ducere videbatur, minime reliquit, nec aliis illius absolutionem inuidit, sed potius ante decessum adiutorem fidelem circumspexit. Quum vero satis exploratum haberet, ne vnus quidem operam suffecturam ad corrigenda ea, quae praua adhuc erant; mandabat Tito, vt constitueret oppidatim Presbyteros, κατὰ πόλιν, quantum nimirum posceret ipsa rei necessitas.

e) Non sine ratione hoc in commate Apostolus adiicit: *sicut ego tibi praecepi*; quippe quod non pertinet tantummodo ad praeceptum, quod ei dedit de constituendis presbyteris, sed etiam ad rei modum, quem Apostolus praescripserat, et
iam

iam denuo praescribere in animo habebat, et quem Titus in constituendis presbyteris debebat sequi. Cum praecepto enim Apostoli: *Sicut ego tibi mandavi*, sequentia arctissime cohaerent: *Si quis est inculpatus, unius uxoris vir, liberos habens fideles, non luxuriosos, non contumaces cet.* Ex eo ergo, praescriptum apostolorum seruandum et exemplum eorum accuratissime sequendum esse, concludimus. Si enim aliquis esse genuinus successor seruorum Dei, ab ipso Christo constitutorum in eodem ministerio et officio, quod spectat ad lucrandas hominum animas, videri velit: certe is etiam se adplicet necesse est ad eadem subeunda munera, quae legati Christi genuinis successoribus iniunxerunt.

f) Ratio muneris Apostolici ita comparata erat, vt, iacto aliquo in loco fundamento, ad alios pergendum esset coetus, quo et ibi ad amplectendas veritates caelestes inuirtarentur et allicerentur. Titus vero a Deo quidem, Pauli tamen interuentu constitutus, a Paulo iubebatur permanere in Creta, quo, quae deerant, expleret, et constitueret oppidatim presbyteros. Adeoque pro diuersa vocationis ratione Paulo ad alia atque alia loca pergendum, Tito vero in eodem loco diutius permanendum erat.

¶ 3

Non

Non ergo est, quod probro sibi ducant ecclesiae ministri, si in eodem semper loco haereant, putantes, repugnare illud cum Apostolorum exemplo, qui, fundamento iacto in loco aliquo, perrexerint ad loca etiam alia, tum exemplo Christi, qui regnum Dei adnunciaturus se minime certo aliquo loco tenuerit, sed potius peragravit vniuersam Palaestinam. Verum hoc omnes sic habere debent, vocationem Christi et Apostolorum, ad munus suum obeundum, fuisse hac in parte diuersissimam a vocatione ministrorum ecclesiae ordinaria. Christus enim diserte mandatis suis cauerat, vt apostoli peragrarent terrarum orbem vniuersum, et euangelium adnunciarent. Ipsi vero Apostoli, quod ex hoc loco videmus, illud sibi neutiquam sumebant, vt idem aliis praescriberent, sed relinquebant potius, iacto fundamento, in singulis vrbibus ac prouinciis, in quibus condiderant ecclesias, viros Apostolicos, quibus praecipere solebant, vt constituerent oppidatim presbyteros, quorum labor cancellis certi alicuius hominum coetus circumscriptus esset, vsque adeo, vt ipsis non integrum esset, arbitrato suo peregrinari, sed vt muneris sibi demandati rationem haberent. Eodem vero modo comparata est ratio hominum ecclesiae ministrorum, ad munus

nus aliquod certum obeundum electorum; quippe qui religioni sibi ducant, arrogare sibi, quod fuit Apostolorum, aut temere hanc in partem eorum facta imitari. Quod si vero contingat, ut, mysteriorum diuinorum dispensator deponat certo in loco officium suum, ac muneri sacro alibi praeponi se patiatur: adeo non eiusmodi vocatio verbo Dei contraria censenda est, ut potius interdum maximopere expediat, si quis, fundamento in vno aliquo loco iacto, accedente modo legitima vocatione, locum mutet. Quod vero minime eo debet trahi, ut quis sibi licere putet, adspirare ad sacerdotia quaestuosiora, quo eo melius rationibus suis rei que familiari consulere queat; ab omni enim auri honorisque cupiditate animus eius nunquam non remotissimus esse debet.

Quod reliquum est, pluribus hac de re legi possunt, ERASMI ROTERODAMI *Ecclesiastes*, STEPHANI GAUSSENI dissertatio *de ratione concionandi*; et alia *de recto usu clauium*; denique D. BREITHAVPTI *Institutio hermeneutica et homiletica Augustiniana*, h. e. de verbo Dei recte interpretando et concionando, ex AVGVSTINO de doctrina Christiana conquisita, illustrata, atque ad usum accommodata.

Cap. I, 6. 7.

Si quis est inculpatus, vnus vxoris vir, liberos habens fideles, non luxuriae deditos, qui non sint contumaces. Oportet enim Episcopum inculpatum esse tanquam Dei dispensatorem.

APHORISMVS VI.

Quorum est constituere Presbyteros, haud alios constituent, nisi quos explorate cognouerint esse inculpatores). Cui autem iniunctum fuerit presbyteri munus, is, eo quod oporteat presbyterum inculpatum esse, pro modestia animi, quae ipsi insit, et ex qua talem se ipsum iudicare non facile ausit, non aliam ob causam id in se suscipiat, nisi quod voluntati diuinæ, et vocationi internæ externæque repugnare et reluctari salua religione et officio non potuerit b).

a) *Inculpatus* ille intelligitur, qui honestate non tantum naturali praeditus, sed gratiae diuinæ donis in poenitentiae ac fidei via instructus, in conspectu Dei versatur, seu in veritate, quae in Iesu Christo est, ambulat, vt vita eius a primo conuersio-